

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1974/48

Karar Sayısı:1975/10

Karar günü:28/1/1975

Resmi Gazete tarih/sayı:7.5.197515229

İtiraz yoluna başvuran mahkeme: Sinop Ağır Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu: 18/5/1974 günlü, mükerrer 14890 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı "Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı hakkında Kanun"un 3. maddesinin ikinci fıkrası hükmünü biçim yönünden Anayasanın 92. ve esas yönünden de 12. maddelerine aykırı olduğu kanısına varan dava Mahkemesi, sözü geçen hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

I - OLAY:

Eylemlerine uyan, 7/1/1932 günlü, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanununun 27. ve 33. maddeleri gereğince çeşitli cezalara mahkûm edilmiş bulunan sanıklar hakkındaki kararın Yargıtayca bozulması nedeniyle bozmaya uyularak yeniden yapılan yargılamaları sırasında 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Af Kanununun 3. maddesinin davada uygulama yeri bulunan ikinci fıkrası hükmünün, bir sanık vekilinin biçim yönünden Anayasanın 92. ve esas yönünden ise 12. maddesine aykırılığını ileri sürmesi, C. Savcısının uygun düşüncede bulunması ve Mahkemece de iddianın ciddî olduğu kanısına varılması üzerine, iptali için Anayasanın değişik 151. ve 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

III. YASA METİNLERİ:

1 - 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun itiraz konusu yapılan 3. maddesi metni aşağıdadır:

"Madde 3 - 7/2/1974 tarihine kadar işlenmiş:

Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki 1567 sayılı Kanunun şümulüne giren 10.000 liraya kadar (Onbin lira dahil) kıymet kaçakçılığı suçları veya bu Kanuna göre çıkarılan kararname ve tebliğlere aykırı fiiller veya miktarı ne olursa olsun döviz ve Türk Parasının ziyamı intaç etmemiş bilûmum fiiller veya önceden çıkarılan kararname ve tebliğlere göre suç sayılıp da, sonradan çıkarılan kararname ve tebliğlere göre suç sayılmayan fiiller, istimal ve istihlâk maksadı ile işlenmiş kaçakçılık fiilleri ve ithalle ilgili olmayan tekel kaçakçıları ve kaçakçılıkla ilgili olmayan tekel suçları, Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanunda belirtilen CİF kıymeti 20.000 lirayı geçmeyen (Yirmibin lira dahil) ithal ve FOB değeri 20.000 lirayı geçmeyen (Yirmibin lira dahil) ihraç kaçakçılığı suçları hakkında bu Kanunun 1 inci maddesi hükmü uygulanır.

Yukarıki fıkra hükümleri dışında kalan Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanun, ek ve tadilleriyle bu Kanunlara ilişkin tebliğler ve Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki 1567 sayılı Kanunlar ile bunların ek ve tadilleri hükümlerini ihlâl eyleyen fiillerle, 1308 sayılı Kanunla değişik 6136 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin 2 ve 3 üncü; Türk Ceza Kanununun 264 üncü maddesinin 2 ve 3 üncü fıkralarına giren fiillerden mahkûm olanların hürriyeti bağlayıcı cezalarının beş yılı affedilmiştir. Şu kadarki; bu fıkra hükmünden yararlananlara tayin edilen para cezaları af kapsamı dışında bırakılmıştır."

2 - Dayanılan Anayasa kuralları:

"Madde 92/5 - Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir Karma Komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, Karma Komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur."

"Madde 12 - Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz."

3 - İtirazla ilgili Yasa kuralları:

7/1/1932 günlü, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanununun değişik 27. ve 33. maddeleri metinleri aşağıya çıkarılmıştır:

"Değişik madde 27 - (Değişik: 6829 - 29/8/1956) Kaçakçılık Suçu, kaçakçılık maksadıyla teşekkül vücutte getirenlerle idare edenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından işlenirse failer hakkında 7 seneden 15 seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur.

Birinci fıkradaki hal dışında iki veya daha fazla kimselerin toplu olarak kaçakçılık yapmaları halinde beş seneden on seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur.

Birinci ve ikinci fıkralarda hükmolunacak ağır para cezası ile birlikte inhisar maddeleri için hususî kanunlardaki para cezaları miktarının, eşya kaçakçılığı için de gümrük resminin ve memnu eşya ve maddeler için de bunların kıymetinin 5 mislinden aşığı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur. Kaçak eşya ve maddeler de müsadere edilir.

Bu Kanunun 25 ve 26 ncı maddeleriyle bu maddede yazılı suçların kaçakçılığın men ve takip veya tahkiki ile mükellef memurlar tarafından işlenmesi veya işleyenlere müzaheret veya bilerek müsamaha edilmesi hallerinde mezkûr maddelerde yazılı olan cezalar bir misli ve bunlar haricinde kalan diğer memur ve müstahdemler tarafından işlenmesi halinde yan misli nispetinde arttırılır."

"Madde 33 - 25, 26 ve 27 nci maddelerdeki kaçakçılık cürümlerine veya teşekküllerine, faillerinin hal ve sıfatlarını bilerek her ne şekilde olursa olsun yardım edenler hakkında asıl suçluların o maddeler hükmünce görecekları cezaların yarısı hükmolunur.

Bu fiillere iştirak eden memur ise asıl fail gibi ceza görür."

IV. İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi; Muhittin Taylan, Kani Vrana, Kemal Berkem, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit Zarbun, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Şevket Müftügil, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'ndan kurulu olarak 3/12/1974 gününde toplanmış ve içtüzüğün 15. maddesi uyarınca gerekli ilk incelemeyi yaparak aşağıdaki sorunlar üzerinde durmuştur;

1 - Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olup olamayacağı sorunu üzerinde yeniden tartışmalar yapılmış ve bu denetimin Anayasa

Esas Sayısı:1974/48
Karar Sayısı:1975/10

Mahkemesince yapılmasına anayasal açıdan olanak bulunduğu sonucuna varılmıştır. Konu hakkında ayrıntılı gerekçeler Mahkememizin daha önce verdiği 28/11/1974 günlü, Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında tümü ile açıklanmış olduğundan "Resmi Gazete, gün: 21/1/1975, sayı: 15125" burada yenilenmesine gerek kalmamıştır.

Orada da ayrıntılı gerekçeleriyle gösterildiği üzere, bir kuralı itiraz konusu yapılan 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasa Anayasa'nın değişik 147. maddesindeki "kanun" deyiminin kapsamına girmektedir, bu duruma göre, itiraz yoluyla gelen bu işe bakmanın Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu ortadadır.

Bu görüşe Halit Zarbun katılmamıştır.

2 - Esasın incelenmesindeki sınır sorunu:

Sanıklar hakkındaki kamu davasında 27. ve 33. maddeleri uygulanan 7/1/1932 günlü, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun 15/ 5/1974 günlü, 1803 sayılı kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasında yer aldığına, Mahkemece de bu fıkranın sözü geçen hükümler yönünden Anayasaya aykırılığı ileri sürülerek iptali istendiğine göre, Mahkemenin görmekte olduğu davada uygulanacak kanun kuralları olmaları nedeniyle, Anayasa Mahkemesi, itirazın kapsamı ile de bağlı olarak, işin esasını, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrası hükümlerinin 1918 sayılı Kanunun 27. ve 33. maddelerinin olayda uygulanacak hükümleriyle sınırlı olarak inceleyebilir.

Nihat O. Akçakayalıoğlu uygulanacak kanun hükmü olması nedeniyle esasın 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasının tümü yönünden incelenmesi gerektiği karşı oyunda bulunmuştur.

3 - İlk inceleme sonunda verilen karar:

İlk inceleme evresinde yukarıda açıklanan sorunların incelenmesi sonunda: Dosyanın eksikliği bulunmadığı anlaşıldığından, işin esasının 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasının, Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanunun olayda uygulanacak hükümleriyle sınırlı olarak incelenmesine, Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun esasın ikinci fıkranın tümü ile sınırlı olarak incelenmesi ve Halit Zarbunun bu işte Anayasa'ya aykırılık iddasının incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görevi dışında olduğundan itirazın görev yönünden reddine karar verilmesi gerektiği yolundaki karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

V. ESASIN İNCELENMESİ:

İtirazın esasına ilişkin rapor, Sinop Ağır Ceza Mahkemesinin 11/11/1974 günlü, 1974/74 sayılı yazışma bağlı olarak gelen 28/8/1974 günlü gerekçeli ara kararı ile ekleri, iptali istenen ve ilgili bulunan yasa kuralları, dayarılan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri ile konuyu ilgilendiren öteki metinler okunduktan sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

A) Bu işin ilk inceleme evresinde (Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu) yeniden tartışma konusu yapılmış, 28/11/1974, günlü. Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararımızda (Resmî Gazete; gün: 21/1/1975, sayı: 15125) tümüyle açıklanmış bulunan ayrıntılı gerekçelerle Mahkememizin Af Kanunlarını Anayasaya uygunluk denetimine bağlı tutmağa görevli ve yetkili olduğu sonucuna varılmış bulunmaktadır.

Ancak, esasın incelenmesine geçilmeden önce, bu işin 3/12/1974 günlü toplantıda yapılan ilk incelemesinde bulunmamış olan kimi üyelerce Anayasa Mahkemesinin görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu bu evrede de ortaya atılıp görüşebileceğinin öne sürülmesi üzerine geçen

Esas Sayısı:1974/48
Karar Sayısı:1975/10

tartışmalar sonunda, ilk inceleme evresinde görev sorunu incelenerek çözülmüş olduğundan konunun yeniden ele alınarak görüşülmesine yer olmadığına Şahap Arıç, Halit Zarbun ve Ziya Önel'in karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

B) İtiraz yapılan kuralların Anayasaya aykırılığı sorunu:

İtiraz ile ilgili kamu davasında 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Af Kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrasındaki kurallar hakkında sanıklardan birisinin vekilince yapılp Cumhuriyet Savcısının katıldığı ve Mahkemece de ciddi görülen Anayasaya aykırılık iddiası, hem biçim ve hem de esasa yönelik bulunmaktadır.

1 - İtiraz konusu kuralların biçim yönünden Anayasaya aykırılığı sorunu:

Gerçekten bir yasa kuralının biçim yönünden Anayasaya aykırı olarak yasalaştığı ileri sürüldüğünde, önce bu konu üzerine eğilmek zorunluğu vardır. Esasen biçim kuralları bir metnin yasalaşması için, uygulanması yasama organınca zorunlu olan kurallardır. Hatta, bunlar itiraz yoluna başvuran Mahkemece ileri sürülmesi bile, Anayasaya uygunluk denetimi yetkisini kullanmakla görevli bulunan Anayasa Mahkemesince doğrudan doğruya gözününde tutulabilir. Kaldı ki, burada, Mahkemece biçim yönünden de Anayasaya aykırılık itirazı yapılmış bulunmaktadır. O halde, itirazın çözümü için itiraz konusu yasa kurallarının Anayasanın buyurduğu biçim kurallarına uygun olarak yasalaşıp yasalaşmadığı sorunu üzerinde durulması gerekmektedir.

15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 5. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 2/7/1974 günlü, 19/31 sayılı karar ile (Resmî Gazete'de; gün: 12/7/1974, sayı: 14943) iptal edilmiş bulunan (A) bendinin kanunlaşması ile ilgili olarak Millet Meclisinde Cumhuriyet Senatosundan gelen metnin benimsenmemesi ve bu yüzden Karma Komisyonca da bir metnin hazırlanması üzerine yürütülen yasama işlemleri arasında bir yasa kuralını biçim yönünden Anayasaya aykırı kılabilen başlıca iki aksaklık göze çarpmış ve "uyuşmazlık konusu maddelerin ayrı ayrı oylanmış" bir de "öteki metinlerin oylanmasına devam edilmeyerek yalnız Karma Komisyon metninin oylanması ile yetinilmiş" olmasına ilişkin işlemlerden oluşan bu aksaklıklardan ötürü 1803 sayılı Kanunun 5. maddesinin sözü geçen (A) bendinin iptaline karar verilmiştir.

a) Uyuşmazlık konusu maddelerin ayrı ayrı oylanması sorunu: Yukarıda da açıklanıp gösterildiği üzere, 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 5. maddesinin (A) bendi, daha önce Anayasa Mahkemesine doğduran doğruya iptal davası konusu olarak getirilmiş, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen biçim kurallarına aykırı oluşturulduğu saptanarak iptaline karar verilmiş ve bu konudaki 2/7/1974 günlü, 19/31 sayılı karar Resmî Gazete'de yayınlanarak (Resmî Gazete; gün: 12/7/1974, sayı: 14943), ayrıca süre verilmemesi nedeniyle yayım gününde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Şu halde, 1803 sayılı Kanunun 5. maddesinin (A) bendi için gösterilmiş bulunan iptal nedenleri ayrı biçim aksaklığı ile oluşturulmuş bulunan 3. maddenin ikinci fıkrası için dahi doğal olarak var demektir. Bu nedenler, yukarıda gün ve sayısı açıklanan ve yayımlandığı Resmî Gazete'nin gün ve sayısı gösterilen kararımızda tüm dayanakları ile açıklanmış ve ayrıntılarıyla belirtilmiş olduğundan burada yinelenmelerine gerek kalmamıştır.

Ancak, 3/12/1974 günlü ilk inceleme kararımızda da belirtildiği üzere, 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasının, mahkemenin elindeki davada uygulama yeri bulunan, 7/1/1932 günlü, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun olayda uygulanacak hükümleriyle sınırlı olarak iptaline karar verilmesi gerekmektedir.

Esas Sayısı:1974/48
Karar Sayısı:1975/10

Muhittin Gürün ile Nihat O. Akçakayalıoğlu gerekçeye ve Kemal Berkem, Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi ise bu görüşe karşı oyda bulunmuşlardır.

b) Öteki metinlerin uygulanmasına devam olunmayarak yalnız komisyon metninin oylanması ile yetinilmesi sorunu:

İtiraz yoluna başvuran mahkeme, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin kanunlaşması ile ilgili olarak biçim yönünden Anayasaya aykırılık nedenlerinden ikincisi olan (öteki metinlerin oylanmasına devam edilmeyerek yalnız Karma Komisyon metninin oylanması ile yetinilmesi) biçimindeki aksaklığı itirazında açık olarak öne sürmemekte ise de, esasen itirazın gerekçesi ile bağlı bulunmayan Mahkememiz bu ikinci aksaklığı kendiliğinden ele almış, ancak bu nedenin burada oluşmadığı Millet Meclisi Tutanak Dergisinin incelenmesi ile belli olduğundan, itirazın bu nedene dolaylı olarak ilişkin bölümü üzerinde durulmasına yer görülmemiştir.

2 - İtiraz konusu kuralların esas yönünden Anayasaya aykırılığı sorunu:

İtiraz konusu kuralın biçim yönünden Anayasa'ya aykırılığı saptanmış ve bu nedenle de iptali öngörülmüş olduğundan, esas yönünden aykırılık sorunu üzerinde durulmasına yer kalmamıştır.

3- İptal sonucu uygulama yeri kalmayan kuralın dahi iptali gerekip gerekmediği sorunu:

3/12/1974 günlü sınırlama karar kapsamında içinde incelenen ve biçim yönünden Anayasa'ya aykırılığı saptanan itiraz konusu kuralın iptaline karar verilmiş olması, 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin birinci fıkrası hükmünün, "Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanunda belirtilen CİF kıymeti 20.000 lirayı geçmeyen (yirmibin lira dahil) ithal kaçakçılığı suçları hakkında bu kanunun 1 inci maddesi hükmü uygulanır." biçimindeki ithal kaçakçılığı hakkındaki kuralın dahi, Kaçakçılığın Men ve Takibi hakkındaki Kanunun değişik 27. ve 33. maddeleri ile sınırlı olarak uygulanmaması sonucunu doğurmaktadır.

Çünkü, 3. maddenin iki fıkra olarak düzenlenmesinin nedeni, birinci fıkra kapsamı dışında kalan fiillerden hüküm giyenlerin hürriyeti bağlayıcı cezalarından beş yılının affedilmesi ve bunlar hakkında tayin edilen para cezalarının af kapsamı dışında tutulması amacıdır.

İkinci fıkradaki kural, sınırlama kararı kapsamında içinde iptal edilince, esasen sözü edilen maddenin birinci fıkrasında öngörülen "Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 sayılı Kanunda belirtilen CİF kıymeti 20.000 lirayı geçmeyen (yirmibin lira dahil) ithal... kaçakçılığı suçları hakkında bu kanunun 1 inci maddesi hükmü uygulanır." biçimindeki ithal kaçakçılığı hakkındaki kural da, Kaçakçılığın Men ve Takibi hakkındaki Kanunun değişik 27. ve 33. maddeleri bakımından artık uygulanamaz bir duruma gelmiştir.

Bu nedenle 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki Kanunun 28. maddesinin "Ancak, eğer müracaat, kanun veya içtüzüğün sadece belirli madde ve hükümleri aleyhine yapılmış olup da, bu belirli madde ve hükümlerin iptali kanun ve içtüzüğün diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa Anayasa Mahkemesi, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla, kanun veya içtüzüğün bahis konusu diğer hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir." biçimindeki ikinci fıkrası hükmü ile tanınan yetkiye dayanılarak, 1803 sayılı Kanunun birinci fıkrasında yer alıp yukarıda sözü geçen hükmün dahi, 1918 sayılı Kanunun 27. ve 33. maddeleri ile sınırlı olarak ithal kaçakçılığı yönünden iptali uygular görülmiştir.

Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe karşı oyda bulunmuşlardır.

4 - İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü:

Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrasına göre, Anayasa Mahkemesince Anayasa'ya aykırı olduğundan iptaline karar verilen kanun veya içtüzük veyahut bunların iptal edilen kuralları, gerekçeli kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı günde yürürlükten kalkar. Gereken hallerde, Anayasa Mahkemesi, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günü ayrıca kararlaştırabilir.

Kararlaşırılacak bu gün, kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 50. maddesinin dördüncü fıkrasında da Anayasa Mahkemesinin, iptal dolayısıyla oluşacak boşluğu kamu düzenini tehdit edici nitelikte görürse, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günü ayrıca kararlaştıracağı ve bu boşluğun doldurulması için Yasama Meclisleri Başkanlıklarına ve Başbakanlığa durumu duyuracağı yazılıdır.

Yukarıda belirtildiği üzere, 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasının biçim yönünden Anayasaya aykırılığı nedeniyle ve 1918 sayılı Kanunun 27. ve 33. maddelerinin olayda uygulanacak hükümleriyle sınırlı olarak ve birinci fıkrası hükmünün bir bölümünün de 44 sayılı Kanunun 28. maddesinin ikinci fıkrasındaki yetkiye dayanılarak, sadece ithal kaçakçılığı yönünden yine 1918 sayılı Kanunun 27. ve 33. maddelerinin olayda uygulanacak hükümleriyle sınırlı biçim de iptalleri öngörülmüştür. İptal, yasa kuralının Anayasa'ya uygun biçimde oluşmamış bulunduğu yolunda Anayasa Mahkemesince saptanan durum ve varılan sonuca dayanmaktadır. 1803 sayılı Kanunun affettiği suç ve cezaların niteliği ve niceliği ile beliren kapsamı karşısında, iptal hükümlerinin kamu düzenini tehdit edici yasal bir boşluğu oluşturacağından da söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve uygulanması Anayasaca, Anayasa Mahkemesinin işi değerlendirip gerekli görmesine bırakılmış bulunan yetkinin kullanılmasına ve iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe karşı oyda bulunmuşlardır.

VI - SONUÇ:

1 - İlk inceleme evresinde görev sorunu incelenerek çözülmüş olduğundan konunun yeniden ele alınarak görüşülmesine yer olmadığına Şahap Arıç, Halit ZARBUN ve Ziya Önel'in karşıoylariyle ve oyçokluğu ile;

2 - 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasının, 7/1/1932 günlü, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun değişik 27. ve 33. maddeleriyle sınırlı olarak, Millet Meclisinde Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı bir yöntemle oylanmış bulunması nedeniyle, biçim yönünden iptaline Muhittin Gürün ile Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun gerekçedeki ve Kemal Berkem, Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi'nin itirazın reddi gerektiği yolundaki karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile;

3 - İtiraz konusu kural biçim yönünden iptal edilmiş olduğuna göre ayrıca esas yönünden aykırılık sorunu üzerinde durulmasına yer olmadığını oybirliğiyle;

4 - İtiraz konusu kuralın iptali, 15/5/1974 günlü, 1803 Sayılı kanunun 3. maddesinin birinci fıkrası hükmünün, "Kaçakçılığın Men ve Takibine dair 1918 sayılı Kanunda belirtilen CİF kıymeti 20.000 lirayı geçmeyen (yirmibin lira dahil) ithal... kaçakçılığı suçları hakkındaki bu kanunun 1 nci

Esas Sayısı:1974/48
Karar Sayısı:1975/10

maddesi hükmü uygulanır." biçimindeki kuralının da kaçakçılığın Men ve Takibi hakkındaki Kanunun değişik 27. ve 33. maddeleriyle sınırlı olarak uygulanmaması sonucunu doğurduğundan, 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 28. maddesinin ikinci fıkrasıyla tanınan yetkiye dayanılarak, sözü geçen hükmün de 1918 sayılı Kanunun 27. ve 33. maddeleriyle sınırlı olarak iptaline Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile;

5. İşin niteliğine göre Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükümlerinin yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına Şahap Arıç, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile;

28/1/1975 gününde karar verildi.

Başkan
Muhittin Taylan

Başkanvekili
Kâni Vrana

Üye
Kemal Berkem

Üye
Şahap Arıç

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Ziya Önel

Üye
Abdullah Üner

Üye
Ahmet Koçak

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Hasan Gürsel

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Şevket Müftügil

Üye
Adil Esmer

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

1803 sayılı Yasaya ilişkin teklifle ilgili madde metinlerinin, Millet Meclisi Genel Kurulunda, ayrı ayrı oylanmış bulunması, Anayasa'nın 92 nci maddesine aykırı düşmediğinden itirazın reddi gerekeceği görüşü ile çoğunluk kararına karşıyım.

Üye

Kemal Berkem

KARŞIOY YAZISI

Mahkememizce;

a) İtirazın incelenmesinin Anayasa Mahkemesi'nin görevi içine girdiğine,

b) 1803 sayılı Af Kanununun itiraz konusu maddesinin biçim yönünden iptaline,

c) İşin niteliğine göre Anayasa'nın değişik 152 nci maddesinin 2. fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına oyçokluğuyla karar verilmiştir. Anayasaya uygun göremediğimden kararın bu kısımlarına katılmıyorum.

Bu konulardaki karşıoylarım, (21 Ocak 1975 gün ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, Anayasa Mahkemesinin 1974/34, 1974/50 sayı ve 20/11/1974 günlü) kararındaki karşıoy yazımın I, II, III, No. lu kısımlarında tafsilâtlı olarak yazdığım karşıoyların prensipleri itibariyle aynı nitelikte olduğundan bunların burada tekrarına lüzum görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle Mahkememizin bu kararının Anayasaya uygun olmadığını bildirdiğim kısımlarına, sözü geçen karşıoy yazımın I, II, III, No. lu bentlerinde gösterilen nedenlerle karşıyım.

Üye

Şahap Arıç

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 28/11/1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararma ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararına da katılmıyorum.

Üye

Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

1 - Görev ve süreye ilişkin çoğunluk görüşüne, 21/1/1975 günlü Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 28/4/1974 gün ve 1974/34 esas, 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle,

2 - Sınırlı olarak, iptale gelince sayın Abdullah Üner'in karşıoy yazısında konu ile ilgili açıklamalardaki görüşleri paylaşmam sebebi ile, Katılmıyorum.

Üye

Ziya Önel

KARŞIOY YAZISI

1 - Cumhuriyetin 50. yılı dolayısıyla çıkarılan 1803 sayılı Af Kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrası; Millet Meclisinde Anayasa'nın 92. maddesinde yazılı biçimde oylanmamış olması nedeniyle ve esasa girilmeksizin biçim yönünden iptaline karar verilmiştir. Böyle olunca sözü edilen hükmün yasama organında yeniden oylanıp düzenlenmesi mümkün olduğundan yasama organına bu yetkisini kullanabilme olanağının sağlanması zorunluğu ortaya çıkmaktadır. Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi de Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe gireceği konusunda Anayasa'nın 152. maddesi ile 44 sayılı kanunun 50. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince uygun bir sürenin tanınmasına bağlı bulunmaktadır. Böyle bir süre verilmediği takdirde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı, Resmi Gazete de yayımlandığı tarihte sözü edilen af kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kalkacak ve bu suretle Yasama organının maddeyi yeniden düzenlemesine imkân kalmıyacak ve bunun sonucu olarak da bu gibi sonuçlardan sanık olanlar Kanun koyucunun istek ve iradesi hilâfına Af Kanununun 1. maddesi ile on iki yıllık aftan yararlanmış olacaklardır.

Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesinden bir süre kabul edebilmek için herhalde (İptal hükmünün kamu düzenini tehdit edici yasal bir boşluğun meydana gelmesi) ne gerek yoktur. Anayasa'nın 152. maddesinde Anayasa Mahkemesinin iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi kararlaştırabilmesi için böyle bir şart aranmamış ve Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı Kanunun 50. maddesinde ise; Anayasa Mahkemesi'nin; gerekli gördüğü hallerde iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabileceği hükme bağlanmıştır.

Görülüyorki: Gerek Anayasa'nın ve gerek 44 sayılı Kanunun bu hükümlerine nazaran iptal hükmünün yürürlüğe girmesi için süre saptanması hususunda her halde (Kamu düzenini tehdit edici bir boşluk) un meydana gelmesine gerek bulunmamaktadır. Sadece (Gereken haller) de böyle bir süre verilebilecektir.

Olayda ise; Anayasa'nın 152. maddesinde yazılı (Gereken haller) kaydının bulunup bulunmadığı hususuna gelince:

Anayasa'nın 64. maddesine göre genel ve özel af ilân etme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bulunmaktadır. Büyük Millet Meclisi affın kapsamını da belli etmeğe yetkilidir.

Esas Sayısı:1974/48
Karar Sayısı:1975/10

Anayasa Mahkemesi'nin görüşü de bu merkezdedir. (Anayasa Mahkemesi Kararı: 9/6/1964 gün, E: 1964/12, K: 1964/47. Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Cilt 2, S: 176).

Kanun koyucu Anayasa'nın verdiği bu yetkiye dayanarak sosyal yararları da gözönünde tutmak suretiyle 1803 sayılı Af Kanunu ile bir kısmı suçları ve cezalarını tamamen affederken bir kısım suçların cezalarının 12 yılını ve diğer bir kısım suçların cezalarının ise yalnız beş yılını affetmeyi uygun bulmuş ve bu arada sözü edilen Kanunun 3. maddesinin ikinci fıkrasında yazılı suçlara ait hürriyeti bağlayıcı cezaların tamamının değil yalnız beş yılının affedilmesini ve para cezalarının da af kapsamı dışında bırakılmasını öngörmüştür.

İptal hükmünün yürürlüğe girmesi hususunda süre verilmemesi halinde Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı Resmi Gazete de yayımlandığı tarihte Af Kanununun söz konusu kuralı yürürlükten kalkacak ve böylece bu gibi suçlar dahi kanun koyucunun takdiri ve iradesi dışında bu kanunun birinci maddesindeki geniş kapsamlı affa tabi tutulmuş olacaktır.

2 - 1803 sayılı Af Kanununun 3. maddesi iki fıkradan ibaret olup birinci fıkrasında; Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu ile kaçakçılığın Men ve Takibine dair Kanunda yazılı suçlardan belli bir kısmının bu kanunun 1. maddesine göre affa tabi olduğu ve daha açık bir ifade ile bu suçların hürriyeti bağlayıcı cezalarının 12 yılının ve para cezalarının tamamen affedildiği açıklanmış ve ikinci fıkrada; yukarıdaki suçlardan daha ağır bir nitelik taşıyanlarla diğer bazı suçların hürriyeti bağlayıcı cezalarının yalnız beş yılının affedilmesi ve para cezalarının ise af kapsamı dışında bırakılması öngörülmüştür.

44. sayılı Kanunun 28. maddesinin ikinci fıkrası ise: (Eğer müracaat kanun veya içtüzüğün sadece belirli madde ve hükümleri aleyhine yapılmış olup da bu belirli madde veya hükümlerin iptali kanun ve içtüzüğün diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa Anayasa Mahkemesi, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla, Kanun veya içtüzüğün bahis konusu diğer hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir) biçimindedir.

1803 sayılı Af Kanununun 3. maddesinin ikinci fıkrasının; 1918 sayılı Kanunun 27 ve 33. maddeleri yönünden iptal edilmesiyle, bu maddenin birinci fıkrasındaki 1918 sayılı Kanunla ilgili kuralın - 44 sayılı Kanunun yukarıda yazılı 28. maddesinin ikinci fıkrasında amaçlanan anlamda - uygulanma sonucunu doğurmadığından kararın VI. paragrafının 4 sayısında yazılı kısmına da karşıyım.

Üye

Abdullah Üner

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararına ilişkin karşıoy yazımın 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararının da aynı konu ile ilgili kısmına katılmıyorum.

Üye

Ahmet Koçak

KARŞIOY YAZISI

Yukarıki kararda (1974/48 - 1975/10), kanun teklif ve tasarılarının Cumhuriyet Senatosundaki görüşmeleri sonucunda, Millet Meclisince kabul edilmiş bulunan madde metinlerinin değiştirilmesi ve Millet Meclisince de bu değişikliklerin benimsenmemesi nedeniyle sorunun, Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrası gereğince Karma Komisyona gitmesi halinde, benimsenmeyen maddelere ilişkin olarak Cumhuriyet Senatosunca, karma komisyonca ve Millet Meclisince düzenlenen metinlerin tümünün üç ayrı liste halinde ve her listenin toptan Millet Meclisinde oylanmaları gerektiği öne sürülerek, 1803 sayılı Af Kanunu hakkında bu yolda işlem yapılmıyarak maddelerin ayrı ayrı oya sunulmuş olmaları, Anayasa'ya aykırılık nedeni sayılmış ve iptal kararı bu gerekçeye dayandırılmıştır.

Bu görüş, Anayasa'nın, hem 92. maddesine, hem de temel ilkelerine aykırı bulunmaktadır.

İptal kararının dayandırılması gereken düşünceler ise 2/7/1974 ve 28/11/1974 günlü ve (1974/19 - 1974/31), (1974/39 - 1974/51) sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına ilişkin karşıoy yazılarımda genişliğine belirtilmiş olduğundan tekrarı gereksiz bulunmuştur. (Resmî Gazete-günler: 12/7/1974; 29/1/1975; sayılar: 14943: S. 942, 15133: S. 19-20).

Söz konusu karşıoy yazılarımla açıklanan nedenlerle bu kararın gerekçesine katılmıyorum.

Üye

Muhittin Gürün

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 1974/34-50 sayılı 'kararına ilişkin karşıoy yazımın 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptale ilişkin görüşüne karşıyım.

Üye

Ahmet Salih Çebi

Esas Sayısı:1974/48
Karar Sayısı:1975/10

KARŞIOY YAZISI

a) Anayasa 92. madde 5. fıkraya uygulamasında "oylanacak metin" ve "oylama usulü" konularında 12 Temmuz 1974 gün ve 14943 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 2/7/1974 günlü 19/31 sayılı kararına bağlı karşıoy yazımda belirttiğim.

1803 sayılı Kanunun 3. madde 2. fıkraya hükmü için de geçerli olarak suç ve cezaların bağlandığı ayrıcalık kurallarının niteliği ve bunlarla ilgili Mahkememiz iptal kararları yürürlüğünün bir ileri tarihe bırakılması zorunluğu olarak 29 Ocak 1975 günlü 15133 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış Mahkememizin 28/11/1974 tarih 39/51 sayılı kararına ek karşıoy yazımda işaretlediğim,

Görüş ve düşüncelerimle sayın çoğunluğun iptal gerekçesinden ayrılmakla ve 1803 sayılı Kanunun 3. madde 2. fıkrası hükmü bütünlüğünün bozulmasına ve iptal hükmünün yürürlüğünün, Anayasa'nın 152. maddesi veçhile, bir ileri güne bırakılmayışına karşıyım.

b) İtiraz konusu yapılmayan yasal hükümlerin de iptaline gidişi 44 sayılı Kanunun 28. maddesine dayandırmada haklılık ve zorunluk bulunduğunu kabul edememekteyim.

Üye

Nihat O.
Akçakayalıoğlu